

EPERJESI LAPOK

Sárosmegye s városainak társadalmi s gazdasági érdekeit képviselő hetilap.

AZ „EPERJESI SZÉCHENYI-KÖR“ ÉS A „SÁROSMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET“ KÖZLÖNYE.

Szerkesztői iroda:

Megyeház.

ide intézendő minden a lap szellemi részét illető közlemény.

Kiadóhivatal:

Az EPERJESI NÉPBANK helyiségeiben, főutca 2-ik sz. a.

Megjelen: minden vasárnap.

Előfizetési ár: vidékre postán vagy helyben hához küldve:

Egy évre . . . . . 5 frt — kr.
Félévre . . . . . 2 „ 50 „
Negyedévre . . . . . 1 „ 25 „

Hirdetési díj:

háromhasábos petit sor egyszeri hirdetése 5 kr., többszörös hirdetés jutányosabb.

Bélyegdij: minden hirdetésért külön 30 krajozár.

Nyilttér minden sor 10 kr.

Dr. Schmidt Gyula.

„Legyünk először gazdagok, majd leszünk azután szabadok is“ — mondá Széchenyi István. „Ellenkezőleg, választott Kossuth, legyünk először szabadok, majd leszünk aztán gazdagok.“

E két mondatban van letéve Magyarország tizenkilenczedik századbeli politikája.

A negyvenes években két külön párt sorakozott ezen elvek körül, mindegyik magának vindikálta a politikai esalhatatlanság attributumát.

Mai korban tisztában vagyunk azzal, hogy ezen két elv nem ellenkezik egymással, sőt, hogy egyik a másikat kiegészíti s hogy szabad népek gazdagnak és gazdag népek szabadnak kell lenni, ha a modern államok sorában számot tevő faktor akar maradni.

Megyénk képviselői is így gondolkoznak, egyik a kultura és szellemi műveltség terén, másik a nemzetgazdaság terén fejtik ki tevékenységét a haza, a megye, a városok érdekében.

A nemzetgazdasági harezosok sorába lépett városunk jelenlegi képviselőjelöltje Dr. Schmidt Gyula is.

Nemzetgazdasági és pénzügyi nézeteit olvasóink egész terjedelmében olvashatják a mellékelt programbeszédjében.

A mit abban a bankkérdésről, az arany valutáról, a vámszövegről és a vasuti politikáról mond — mindez egy realisztikusan gondolkozó, az adott viszonyokat szem előtt tartó, gyakorlati politikusra vall s ha lehetnek is e téren nézeteltérések, de nagyjában véve a jelzett s általa követendő irány megfelel a higgadt gondolkodásnak nézetének s hazánk nemzetgazdasági viszonyainak.

Nem lévén országos lap, ezeknek bonczolgtatásába nem bocsátkozunk. Hivatásunk a helyi és megyei érdekek taglalása s ezen szempontból kötelességünk ama ígéretek regisztrálni, melyeket a tisztelt képviselőjelölt városunk emelkedése érdekében tett.

Igéri, hogy minden befolyását érvényesítendő arra nézve, miként Eperjes városának, főleg az illetéki egyenérték behozatala által, a méltányosságon túl fokozódott adóterhe megkönnyebbüljön; igéri, hogy a királyi tábla kilitásba helyezett tárgyalásakor a jogi, történelmi, politikai és méltá-

nyossági érvek egész özönével fog a mellett küzdeni, hogy egyik székhelyeül Eperjes jelöltessék ki; igéri, hogy miután városunkban már két jól szervezett középiskola kellő anyagi dotáció mellett oltja ifjúságunk kebelébe a tudomány magvát, melyet eddigelő legnagyobb részben csak Sárosmegye, a város és a pártfogóság munificenciája tart fenn szegényesen — állami támogatásoknak kivívásához egész odaadással fog közreműködni s igéri végre, hogy a hol erre csak alkalom fog nyulni, városunk hanyatlóban levő kisiparának, kereskedelmének felelevenítését és felvirágoztatását híven munkálui fogja.

Hiszszük, hogy Schmidt Gyula a képviselői mandátumot nem tekinti csak értékes ajándéknak, melyet elfogadni s egyszerűen megköszönni szokás, hanem kölesőnek, melynek lejártáig folytonosan kamatoznia kell — miért is ígéreiteit azon nyugodt bizalommal regisztráljuk, hogy ember leendő ott, a hol szólni, de tenni is kell egyiránt.

Eperjes emelkedéséről.

Motto: Piam Desiderium!

Rég elmúlt álmaim, soha többé vissza nem sirható ifjú jogászkorom kedves országából, a kies vidékű, híres, régi várromokkal és 4 regényes fekvésű fürdőhelyivel környezett, hazaszerte oly kedvezően ismert, idylli szép fekvésű Eperjes városából széleselyes sorsom ide vetett, a vadregényes, magas Tatra tövébe: Uj-Táttra-Füredre, ezen páratlan magyar téli klimatikus gyógyhelyre.

Nagyon csöndes és festőileg oly rendkívül szép vidék ez! Alkalmas a merengésre. Két genuisom: Az „emlékeze“, és a „remény“ itt sem hagyott el. Amaz a „szeretet“, emez a „lelkesezés“ édes anyja.

Emlékezem . . . őh és pedig nagyon kedvesen arra az időre, a 60-as évek végére, midőn a kis Eperjes még a régi, a csak történelmileg oly híres város vala.

Emlékezem azonban . . . . . arra az Eperjesre is, mely az új civilizáció nagy átalakulásaihoz is alkalmazkodni tud és alkalmazkodni akar.

Reményem pedig, hogy az az Eperjes, mely a hazának anyyi kitünő jogászt s oly sok kitünő evangélikus s gör. kath. lelkészt adott —

kik nemcsak a legkedvesebb ifjú emlékekkel, de egyuttal a szükséges tanulmányokkal, sőt alapos tudományokkal, főleg pedig önmunkásságra és öngondolkozásra irányult szabad szellemmel és a szabadság s haladás iránti hő vágygyal léptek ki a nagy világba, melyre egy német költő oly szépen mondja: „Glücklicher Säugling stb. . . werd, Mann, und dir wird die unendliche Welt zu klein!“ — hogy mondom az az Eperjes, mely az állami tevékenység minden ágazatában nevelt már igazi honfiakat, s melynek mindezekben felül oly szép történelmi multja, a természettől pedig oly gyönyörű szép fekvése van, a jövőben is, és még inkább befogja bizonyítani azt, hogy az európai kulturával haladni képes és kész leendő. Csak így lehet nagygyá a kis Eperjes s csak így boldogíthatja a szegény sárosi tót köznept is, melynek anyagi gondjainak teherviselője.

Hogy pedig a korszerű kulturirány hegemoniáját egész vidékre nézve továbbra is fentartsa, kell mindezekelőtt a következő három irányelv megvalósítása.

Kell a város szépítése és egészségessé tétele, különösen a főutczának, sőt a mellék-utczák s terrek befásítása által. De kell e mellett egy középítési, illetőleg építési bizottság szervezése.¹⁾

Kell továbbá a magyar nyelv megóvása, mert „nyelvében él a nemzet!“ és mert a magyar kulturát eskis a magyar állam tarthatja fenn.

S kell végre a kies fekvésű Eperjes városa fürdőinek lelkes felkarolása.

Reményem, hogy ha ezek, talán már a legközelebbi jövőben, el fognak éretni, nem lesz meg ott is azon általános elégedetlenség, mely nálunk már a levegőben is mindenütt megvan, épen úgy, mint azon legalsóbb fokú szervezetek, melyek mint a gerjek terjesztői ismertettek. Nem fog akkor a most lelketlen lélekkufarok által félvezetett sárosmegyei munkáskéz sem kikívánczolni Amerikába, s nem lesz kénytelen az eperjesi urnó a vámhöz kifáradni, hogy a háztartásához szükséges vajjat is ott szerezzé be, és pedig háromszoros áron.

Az első irányban a város atyai máris mozognak: a befásítás kérdése, a középítési bizottság

¹⁾ Megvan s azt hisszük, hogy legközelebbi tavaszkor életjelét is adandja létezésének. Szerk.

TÁRCZA.

Nőink hivatása.

Mint a ki Isten házába megy, a küszöb előtt főveget levezi s lelkét buzgóságra készíti el; és mint a kertész, ki virágos táblái közé lép s nem tudja, miképen kezdjen kedves munkájához: úgy vagyok én, felöletek akarván irni hazám leányai! Ti a magyar nemzetnek szebb felét teszitek; nemzeti létünk felében rajtatok fordul meg.

A magyar férfi- és nőnem közt eleitől fogva oly viszony volt, melyet más népeknél alig találunk fel. A mi elődeink nem rabolták nőiket, mint a maurok és rómaiak; nem tették rabszolgákká, mint más keleti népek; nem emelték maguk fölé, mint az északiak, hanem édes testvérként maguk mellé állították, rendeltetésökhöz mért jogokban részesítették, a viszonyos kötelezettség, szeretet és tisztelet szeliden vonzó kapcsaival fűzték magukhoz: feleség volt a magyar nő édes neve, mintegy kifejező azon magasztos fogalmat, mely egy nemzetnél sem létezik, hogy ő férjével együtt tesz egy egész lényt, hogy ő külön-külön az életnek örömeit és gondjait csak felében — s egészben együtt, ketten hordozzák.

Meg is felelték ők minden időben s körülmények közt azon hivatásnak, mit számukra a népek sorsát intéző Gondviselés és a magyar férfinem bizalma kijelölt. Minden nagy és elhatározó változásnál, mely nemzetünknek történetében évezred óta felmerült, hű lélek gyanánt, vagy bátorító angyal, vigasztaló szellemként ott vannak a mi asszonyaink. Első honfoglalóinkat — Ázsia sivatagjain kezdődött s a Duna, Tisza és Maros partjain végződött csatáikon keresztül híven kísérték; Szent István, I. Endre és László alatt a keresztény val-

lás megyőkerezésében, a Hunyadiak alatt az Izlam árhoamtól való megmentésében őseinkkel együtt fáradtak; a vallásos és kegyes alapítványok tekintélyes része az ő nevüket viseli; a mongol, tatár, török pusztítások után, melyek száz meg százezer férfit sodortak magukkal, jobbadán a hegyek közé, sziklavárakba és barlangokba menekült nőnem tartá fenn nemzetünket; a XVI—XVII. században Eger, Szigeth, Murány, Besztercze, Munkács stb. várak védelmében a nők vére a férfiakéval együtt folyt; a XVIII. században ők fordultak először részvéttel azon irókhöz, kik hanyatló nemzetiségünket dajkálni kezdtek, sőt néhol — úgy szólva — ők mentették meg a magyar nyelvet, a férfiak idegen nyelven képezvén magukat s kormányozván az országot, fél latinokká, fél németekké váltak; a folyó XIX. század elején a nyelv és irodalom szeretete és művelése, a hazafüi lelkesülés és hűség, a magyar férfi- és nőnem szívében egyszerre ébredett föl, versenyezvén egymással azok terjesztésében és gyarapításában.

Jól tudom én, hogy nőink ismerik a múlt és jelenidő egymástól izról-izre küönbözését, melyből negatív természeténél fogva új nemzeti virágozásnak, vagy lassú halásnak indulásnak fog okvetlen következnii, a szerint, a mint nemzetünk teendőit megérteni és méltányolni fogja, mindazáltal nem árt azt, a mit tudni és eslekedni szükséges, ha mindjárt egyenileg minden jók lelkében, sőt sokaknál tettekben nyilvánkozólóg is él, elmondani, hogy a kötelezések közös ismeretét és teljesítését koronkint felelevenítse, s hasznos honfűi s honleányi munkásságot ébreszsen.

A mai idők a földbirtokosnak jószágai lehető értékesítését, a földművesnek okserű gazdaságvitelt, tudósnak és iparosnak, köznevelőknek és hitző-nőeknek kettőzött munkásságot, versenyzési készséget és képességet, a kor igényeihez alkalmazkodást, mindenkinek új kötelezéseknek szabnak elébe;

természetes, hogy a nőnevelésnek, a nőhivatásnak is módosulnia kellett s módosulni egyszersmind a szépnem némely hajlamainak, vágyainak, szenvedélyeinek; módosulnia divat és szokások, családi és polgári minden egybekötötetések iránti fogalmainak, egész eszmekörének. A magyar férfinem társadalmi helyzete, életmódja, polgári foglalkozása, jövedelmei, mind változás alá jöttek: szükségkép következik, hogy ez a nők helyzetére is befolyással legyen; tenniük kell sokat, mit eddig nem tettek, megszokni egyet s mást, mitől eddig idegenkedtek, lemondani számtalan kényelemről, minek élvezhetése eddig világi szerencsék föresztét tette, szóval, a haza és övéik sorsában osztozniok kell s azok jelenébe magukat bele találniok.

A nő is úgy áll a mai társadalomban, mint mi férfiak. A régi formák összetörttek s újak állottak helyökbe, melyeknek hatása javítólag vagy rontólag következetesen foly. Ezt átlátni, figyelemmel kísérni s azokkal, kikkel életök a legszentebb viszonyok által egybekötve van, kezét fogva egyakarátulag, a végeredményt úgy intézni, hogy a nemzet javára üssön ki, férfiak és nőnek kötelessége.

Hogy mondandómnak szilárdabb alapja legyen, még egy általános megjegyzést kell tennem.

A népekre alig áradott valaha több nyomor, mint ma, a népeknek ezenkénti kivándorlásától szó sem volt. Egyebet, mint nem egyenesen ide tartozókat, mellözvén, csak a divatot, a fényűzést, a társadalmi kívánalmakat és szokásokat hozom fel. Ezeket szokta olykor a társadalom, vagy a kik annak irányt adnak, olykor maguk a megromlott idők, czéljuk kivételére eszközül használni. Azt mondják: a divat és fényűzés előmozdítja az ipart; igen, a hol az van, de a hol nincs, ott a lehetőséget is megöli; gyarapítja a nemzeti vagyont, — igen, a hol a nemzeti vagyonosodás forrásait felnyitják s javadalmi a közre áradnak ki; de a hol

szervezése, sőt a villamvilágítás behozatala is, már csak napok kérdése.²⁾

A magyarosodást illetőleg szép ugyan az eddigi eredmény is. Kár azonban, hogy az elemi iskolás kis gyermekek, de sőt a nagyobb katolikus diákok is túlteljesítik a város környező gyönyörű szép sétányokon, sőt utca-hosszat is mindenfelé. S kár különösen az, hogy vannak egyes tekintélyesebb családok is, melyeknek 2-3-5 éves gyermekeik ugyanazon sétányokon mindannyian csak a kis tótul beszélnek. No hát ez azon vagyonos szülektől csakugyan gondatlanság! mert hisz a bajon oly könnyű lenne segíteni: egy kis alföldi magyar lányt felfogadása ugyan minden bajt orvosolna. Az eperjesi ismert szép hölgyvilágnak csakugyan keleti bőverőségére: a szélsőségeket kereső hajlamára vall az, hogy a míg például az egyik urnó svajeci franczia bonnet hozat kis gyermekeikhez, hogy azok a magyar nyelv mellett már zsenge korukban a francziát is megtanulják, addig mások büns hanyagsággal saját vértől is megvonják a gyönyörű, hangzatos magyar állami nyelv megtanulásának lehetőségét. Hatalmas előmozdítója lehet ezen honfiumi és honleányi törekvésnek a „Széchenyi-kör“, melynek hivatása az ismeret terjesztése mellett kell, hogy főleg az erkölcs és izlésnemesítő élvezetek nyújtása és hazafias szellem apólasa is legyen.

Végre Eperjesnek s vidékének tájképileg gyönyörű és klimatológiailag eléggé kedvező helyzetét illetőleg legyen szabad legalább a következőket megjegyezni.

A magyar felvidéknek azon része, melyet a II. Géza király alatt az alsó Rajna mellől bevándorolt szász eredetű (az ugynevezett „maróder“, tehát Erdélybe már nem mehetett) szepességi nép³⁾ izzadva mivel, munkás, hazafias és anyaföldjét rajongóan szerető fiai számára vagyoni bőséget teremtetett, annak dacára, hogy szántóföldjeinek alapja leginkább a dolomit, pala-, mész- és magurái homok, sőt ugyanaz gyakran hőmpolykőves. Szepes megye valóban a szorgalmas munka, a kölesönös felebaráti szeretet, a puritán polgári jellem, a békes, józan patriarhális életnek szerencsés földje; de sőt a magyar „Kárpát-egyesület“ aegise alatt 11 év óta folytonos tudományos buvárlatok tág mezeje. Valjon Eperjes városának a nyilvános közéletben is szereplő tekintélyes egyéniségeinek igaz, vállaltat buzgalma nem teremthetne-e a magyarislai, cseméthei stb. fürdőkből is olyan emporiumokat a „Magyar Svájcz“ számára, melyek az utazás nemes élvezetét szintén terjesztik iparkodjanak, oda vonzván a nagyvárosi, mulatni, üdülési és gyógyulási vágyókat és azok nehéz zsebeit éppen úgy, mint a hogy vonzza már eddig is, különösen Új Tatra-Füred és vidéke?

Azt hiszem, hogy . . . igenis!

Ha pedig Eperjes városának szépítése és egészségessé tétele főleg annak város-átvitől függ, úgy a magyar fajnak s társadalma magyar jellegének fentartása, valamint Eperjes városa szomszédos fürdőinek jövő jobb sorsa, kiválóan a fenkölt szellemű eperjesi hölgyek buzgalmatól, buzdításától és jó példájától függ. Mert ne feledjük, hogy ha igaz az, miszerint: „minden ország jövője az anyáktól függ“ akkor igaz az is, hogy a kisebb társadalom és a család sorsa még inkább függ azoktól. Vörös-

²⁾ Bárcsak úgy lenne!

³⁾ Bár az erdélyiek is „maródernek“ lettek volna!

másképp van, ott a fényűzés pusztulás! Azt állítják, hogy kényelme szerint élni, ruházkodni stb. kinek-kinek szabad, sőt kötelesség; úgy van, de csak a tiszta jövedelem arányában, különben a jelen elnyeli a jövőt. Új meghatározásait adják az erénynek, az illemnek, a világpolgárságot bélyegzik a legdicsebb emberi tulajdonára, a hazaszeretetet szűkkeblűségnek kiáltják ki, s végre kimondják a közkötelezésű itéletet: hogy e tanoknak, e köznézetnek minden művelt nép és egyén hódolni köteles.

Ez az európai ál-polgárisodás általános tana, melyet sokan ránk is alkalmazni szeretnének; ezért árasznak el divataikkal, ezért ösztönöznek minket hiúságunk taplálása által fényűzésre, ezért hirdetik folyvást, hogy a ki igazán műveltnak kíván tartatni, annak idegen nyelven kell beszélni. Mi ennek végzélja? ha nem az, hogy lóink tovább is tudományban és művészetben, szokásokban és erkölcsökben másokat utánozzanak; fényes háztartással, gazdag asztalokkal szegényítsük el magunkat; felejtsük el szép nemzeti nyelvünket, magyaros viseletünket, egyszerű erkölcsünket; vetkezzük le eredeti jellemünket, szeressük azt, a mi másé, a mi vérünkkel nem egyezik, a mi javunkra nem válik.

Igy kívánják némelyek ama polgárosodási általános elveket ránk alkalmazni. De én azt mondom, hogy ez bármily szép elméletnek látszik, a gyakorlatban nekünk vesztünket okozza. Hölgyeim! Ne hallgassanak ez alattó syréni hangokra, ne engedjék magukat e veszélyes örvénybe sodortatni; vegyék szívókre e nagy időkben szent hivatásukat, mely nem egyéb, mint igyenes és hathatós részvétel nemzetünk fentartásának, egykori feldicsőítésének nehéz munkájában.

A magyar szépnem egyik főteendője: a természethez a lehetőségig való visszatérés és életrendének egyszerűsítése. Nem teszi ez a műveltség

martával szólván azért azt mondjuk, hogy: emeljük fel hát Eperjes szép hölgyei bájait zászlaját s utáunk kelnek a honnak jobbjai! Hadd legyen az „eperjesi“ név a puritán magyar hazafias és a korszerű haladás biztosítéka, éppen úgy, mint volt egykoron az angol védjegye a becsület biztosítéka! Fel tehát azt a zászlót! — fel, hadd lobogjon!!

Balogh A u d o r.

Vivó-előadás Eperjesen.

A múlt héten oly látványosságnak valánk szemtanúi, mely szokatlanságánál és rendkívüli érdekességénél fogva megéremli, hogy kissé bővebben is megemlékezzünk róla. Ugyanis Kys Albert vívómester úr tanítványával nagyszámú közönség jelenlétében fényesen sikerült vivó-előadást rendezett, mely két havi oktatásának meglepő eredményeit mutatta be s a várakozásokat jóval felülhaladta. Igen egészséges irányzat az, mely az atletikát, a mai nemzedék egy nagy része között annyira lábra kapott elpuhultságukat gátat vetendő, újabban ismét felkarolta. S mi részünkről örömmel üdvözljük annak jeleit, hogy e férfias mozgalom a fővárosból kisugározva, a vidéken is mindinkább tért foglal s hogy itt sem hiányzik az érdek annak felkarolására. A mi a vivást illeti, ezt sokan azon téves szempontból itélik meg, mintha tanulmány és gyakorlásának jelentősége főleg abban volna keressendő, hogy esetleges párvialak alkalmára, veszélyes ellenfeleket képezzen. Ez helytelen felfogás; mert a vivás, mint az atletikának egyik legnemesebb és legférfiasabb ága, mely nem csak a testre, a kar és mell izmaira gyakorol edző hatást, de a bátorságot és lélekjelenlétet is nagyban fejleszti: azon magasabb szempont alá esik, melyből megítélték a tudomány emberei, minők egyebek között Vieth és Tissot, a hirneves franczia orvos. Hogy ez csakugyan így van, erről újból meggyőződünk a multkorú vivó-előadásnál is, a melyről szólunk a multkorú vivó-előadásnál is, a melyről szólnunk a villogó penge gyors suhantásai, a vágásoknak ép oly gyors és biztos felfogása, a villamszerű támadások elegáns biztonsággal keresztülvitt visszaverése, összekötve délczag állások- és testmozdulatokkal, teljesen igazolták jelzett felfogásunkat s az ismételt felhangzott zajos tetszésnyilvánítások kétségtelessé tették, hogy abban az összes jelen voltak is osztoztak.

Az előadást az előkészítő testgyakorlatként tanított botvivás nyitotta meg. Ezután nyolcz vivó, u. m. Bánó Aladár, Munk Lajos, Winter Arthur, Dessewffy Albert, ifj. Kys Albert, Desewffy Miklós, Haitsch Dezső és Fekete Jenő állottak ki egyszerre, s a vivó-mester vezényszavára ügyesen s preciezióval mutatták be a különböző vállásokat, vartékat, fordulatokat és kardpozíciókat, ezen gyakorlatokat egy erélyesen keresztülvitt, sikerült passár-rohammal végezve, mely élénk tetszésben részesült, mire az összes vivók vezényszó nélkül a kettős vágásokkal való vivást mutatták be. Majd páronként történt a kiállítás, olyképp, hogy többnyire a vivómester egy-egy tanítványával adta elő a vivás különböző neveit. Kiválóan érdekesek voltak a Podhorányi B.-tal bemutatott manchettes- s a Grynaeus Imrével és dr. Glückkel keresztülvitt assantvivás, melyben az iskolavivás szabályainak gyakorlati értékesítése fényesen sikerült. Kys Albert e vivó-előadás alkalmával alapos tanítási rendszerének, fáradhatatlanságának és kitartásának annyi tanu-

és polgárisodás igényeivel való lemondást, nem a vadosság állapotára visszatérést. Eljen kiki állása, vagyona, fejlettsége minden örömeivel, miket testi és lelki alkata megkíván s erkölcsiség, illem és törvény nem tilt, de a természetet önmagában el ne ölje, lényét eredeti szép alakjából ki ne fordítsa, ne igyekezzék a mesterség és divat szerei által a figyelmet egészen a külsőre fordítani, ne foglalja el csak a szemet, engedje a léleknek is azon élvét, hogy ez a nemesb részig, a belsőig hatolhasson. A mesterséget a természet szolgálja teremtette az emberi műveltség, s nem urává; a küllelmek kiemelése s nem elnyomására, az életörömök fűszerezésére s nem émelyítő tételére, a jólétérsz fokozására, nem eltompítására. Hogy az igen tisztelt szőpnem öltözéke csinos, izletes legyen, mind jó, miud megjárja; de az, a mit sokan tesznek, hogy minden szép és nem szép divatot utánoznak, hogy legutolsó öltönyüket is külföldről hozatják s néha úgy felpörézik magukat, hogy a sok minden külső szőpben a legszebiket, a sok mellékesben a földolgot: az emberi alakot keresni kelljen — ezt a természetől igen messze eltávolásnak látom. És ez helyes nem lehet. Az emberben legszebb az, a mi természetes, legbecesebb az, a mi emberi, a keresett, a mesterség járuléka csak másodrangú; az elsőnek szépsége és bája változhatlan, örök, az utolsóé szeszélyesen változó, hamar vesztü becsét, elenyészik. A görög szobroknak nem épén fiuom egyszerűsége az, a mi az emberiség szép és nemes érzetere maig oly kedves hatással van? Nemde az arc és szemek bujaiban, orr és homlok nemességében, hajzat és természetben, az öltöny kerestelenségében keresték és találták ők is a valódi szépséget? Valóban az élő lelkes teremtmények sorában legkedvesebb látmány egy kultúrtasága s belső vidámsága által derült s egyszerűen öltözött nőalak, melynek disze lelke

bizonyosságait adá, hogy végezetül derekasán megéjenezték, a mit meg is érdemelt. Az elismerés egyébiránt abban is nyilvánult, hogy tanítványainak száma azóta tetemesen megszaporodott. Kivánók, hogy közönségünknek gyakrabban nyujtatnék alkalom ily látványosságok élvezetására, melyek a bevezetésünkben említett egészséges irányzat iránti érteket csak fejleszthetik. Emlékezzünk meg ama régi jó franczia közmondásról:

„Honneur aux armes,
Gloire a Dieu,
Respect aux maîtres!“

Különfélék.

Lapunk azon incidensből, hogy képviselőjelöltünk Dr. Schmidt Gyula vasárnapon tartott programbeszédét közölni kívántuk, csak hétfőn jelenhetett meg.

Képviselőválasztás. Az eperjesi választókerületben a képviselő-választás f. hó 18-án fog megejtetni; s minthogy ellenj-löltnek a mai napig sincs híre, több mint valószínű, hogy Dr. Schmidt Gyula egyhangulag fog megválasztatni.

Hymn Mattyassovszky Tamás, megyénk közfisztelet- s szeretetben álló bájos s uagyműveltségű leányát, Gizellát, a közelmúlt napokban jegyezte el Grynaeus Géza lemesi kir. járásbírósi aljegyző. Tartós boldogság s öröm kísérje e szép frigyét!

Esküvő Dr. Rosenfeld Samu, Kis-szeben szab. kir. város főorvosa mult hó 21-én tartá egybekel-sét S.-A. Ujhely-n Schön Vilma kisasszonyval.

Műkedvelői előadás. A „Széchenyi-kör“ szini szakválasztmánya f. hó 20. vagy 21-én szándékozik a már régóta tervezett műkedvelői színelőadást megtartani. Ez alkalommal Tóth Kálmánnak egyik szellemes s mulattató 3 felvonásos vigjátéka, „Nők az alkotmányban,“ fog színe kerülni.

Estély. Az eperjesi Széchenyi-kör zene szakválasztmánya, melynek az erélyes s fáradhatlan buzgalma Duka Róbert, ezredes ur az elnöke, f. hó 15-én estélyt rendez a kör helyiségeiben. A program annak idején ki lesz függözve a körben.

Kir. táblák. A magyar képviselőház pénzügyi bizottsága e napokban tárgyalta az igazságügyi költségvetést. E tárgyalás alkalmából kimondott, hogy a királyi tábla decentralizációja eljött, s a budapesti kir. táblát az ország különböző vidékein képezendő igazságügyi csoportok szerint öt éven belül fel kell osztani. Eperjes városának és Sáros megye képviselőinek jó lenne idejekorán mozogni, hogy a táblák egyike városunkban nyerjen székhelyet.

Gróf Lónyay Menyhért meghalt. Magyarországnak e nagy financiakezesítője, volt m. kir. pénzügyminiszter, a magyar tudományos akadémia elnöke f. hó 3-án halt el. Az imponáns temetés csütörtökön ment véghez, mely alkalommal az emlékbeszédet Pauler Tivadar, igazságügyminiszter tartotta.

Nekrológ. F. hó 3-án kísértük ki az örök nyugodalomra Joób Imre megyei árvaszéki ülnököt. A megboldogultban társadalmunk egyik rokon-szenves alakját vesztette el. A 70-es években városunkban ügyvédkedett, később a katasztróval váltalt hivatalát, — míg végre a mult évi decemberi általános megyei tisztújításnál árvaszéki ülnökké választott. E hivatalában azonban már nem fejthette ki tevékenységét, mert eleitől fogva folytonosan betegeskedett. Temetése igen nagy részvétel ment végbe, a megyei tisztikar, — mely koszorút

ártatlanságában s természetességében, nem pedig keresett divatos ékítvényekben áll.

Hölgyeim! A ház erkölcsi és szokásai, asztaltartásba és öltözékben jobbra önkötlől függnek: tegyék azokat lehető egyszerűkké, térjenek vissza, a miben lehet, a természethez, egyszerűsítsék életük rendét!

Második lényeges kötelesség: a házi rendtartás, takarékoság, az időnek hasznos foglalkozásokban töltése. A ház belső gondjainak vitele vallási és polgári törvények s családi viszonyok természete szerint egyedül a nőt illeti. Sehogy sincs az helyén, hogy bármily rangállású nő a háznál minden kötelességek nélkül legyen, hogy csak önszemélyét gondolja, legfőlegbb olvasson, látogatásokat tegyen és fogadjon. Kellemesen időzzék, s a családi viszony és háznép tagjai iránt semmivel ne tartozzék. Ez nem azt teszi, hogy minden nőt illető kötelességeket maga személy szerint teljesítsen, de azt igen, hogy végrehajtásukat maga eszközöltesse és szemmel tartsa. A férfi tiszte: a ház közölgait általánosn intézni, a közös fenmaradás és józanul kívánható kényelmek feltételeit megszerezni, mindazoknak, kik vele ezen természeti és családi édes feloldhatlan kapcsolatban vannak, biztonságáról és jólétéről gondoskodni. A részletes vigyázás és felügyelet, a család apróbb gondjainak vitele, a háztartás tisztasága és rendessége, a családőfő és tagok külön jogai és helyes kívánásai teljesülésének eszközése. Örökös, hogy ki-k a többiek és az egész iránti kötelességét teljesítve; tulságos követelések, visszafélek és viszongások ne támadjanak, a szükség és kiadási képesség, az igények és azok kielégítése egyensúlyt tartson, mindez a nő tiszte. A hol ezeket nem tudják, vagy nem tartják meg, ott vége a reudes háztartásnak, ott ingadozik a család lét-alapja, onnan eltávozik a béke, s csak a véletlen műve, ha némi árnya a boldogságnak ideig-óráig fenmarad. Ha a magyar szépnema muokasságtól

is adott a koporsóra, — testületig kivonult, úgy szünteu a tüzoltóság is, mely egyetlen a boldogult egykor parancsnoka volt. Özevgyet s öt kiskoru arvat hagyott hátra, kiknek fajtalmában mi is a legmélyebb részvétellel osztozunk.

Haldíslet. Október 26-án hunyt el Lazorik István alsó-szalóki kántortanító, ki teljes 52 esztendeig működött a terhes tanítói pályán. Ritka becsületességű ember volt. Nyugodjék békeben!

Szerencsétlenség. Nagy szerencsétlenség érte e napokban megyénk egyik köztisztviselőjében álló, tekintélyes családját, — a menyiben egyik tagja B. P. ur — Berzeviczén hirtelen megbolydott. A beteget tüstént a lipómezei tébolydába szállították. Úszinte szívvel kívánjuk, hogy mihamarabb visszaerje ép eszet. — A baj okául szerelmet hoznak fel; hogy mi igaz ebben s mi nem? arra uerve nem vállalhatunk kezességet.

Tanítóegyleti közgyűlés. Mult hó 30-án tartotta meg a sárosmegyei általános tanító-egylet évi közgyűlését a megyeház nagy termében. A usztujtas Gáll Mátyás körelnölete alatt a következő módon ejteteit meg: elnökké Krausz István, alelnökké Vrablovics Román, főjegyzővé Ringer Ferencz, aljegyzővé Köller István s penztárnokká Krizs Janos lettek megválasztva. Az általános országos tanítói tanácskozásra kiküldendő képviselők gyanant pedig Kalóczy József, eperjesi és Krausz István, kis-szebeni tanítók választattak meg.

Próbabál. Tegnap tartotta meg Dite Wenzel táncztanító — tanítványival a próbatánczestélyt az eperjesi kisdudó helyiségekben. A kicsinyek kiapadhatlan kedv mellett mulattak s ugyancsak apróztak a csardások s waltzereket. A jelmeztánczok pompásan sikerültek.

Hangverseny. A mint hallottuk, az „Eperjesi dalegylet“ e hó folyamán tánczszal egybekötött hangversenyt szándékozik rendezni a városi nagy teremben. Mindesetre helyén volna, hogy a már mintegy egy éve fennálló egylet szép eredményvel díszeskedjék életelt is adjon magáról.

Üresedésbe jött körjegyzői állomás. A kapii körjegyzőség elhalálózás folytán üresedésbe jött. Úgy tudjuk, hogy ez állomás a jobbák közé tartozik, miért is méltányos volna, hogy oly egyén válasszassék meg, a ki elődjének, — néhai Novotny Mátyásnak, — szorgalom, pontosság s tehetség tekintetében egy szemernyivel sem aljjon hátrább.

Az utolsó korty. Egy vidéki parasztasszony a héttői hetivásárkor, — körülbelül annak fejében, hogy jó vasárt csinált, — betért áldomásozni a meszpiacra levő „Eperfahoz“ címzett esárdába. Teljes ép egészében fogta markába a porciós pohárkat s mire lekortyantotta, megszűnt élni, szélhűtés érte.

Letartóztatás. A mult hónapban esendőrreink az orlói vasúti állomáson ismét letartóztatott négy egyént, u: m: Kotrolya János, Mitály János, Kikinda János és Hrabcsák János, orlói lakosokat, kik engedély nélkül akartak Amerikába vándorolni. Sajnos dolog, hogy parasztjaink, okulva az Amerikából visszajöttek nyomorán, még sem szabadultak meg a kivándorlási mániától.

Az árvák és a kincstár érdekében. Betegmegye alispánja az árvák és a kincstár érdekeinek megóvása céljából erélyes rendeletet boesátott ki a szolgabírákhoz a halálesetek pontos bejelentése végett. E rendeletre okot azon késedelmes s hanyag eljárás adott, hogy az illető községek által a halál-

a ház dolgaira való felügyelettel végkép elszokták, oly csapás lenne nemzetünkre nézve, mit a férfienem legokoszerűbb gazdálkodása, legpéldányszerűbb takarékosága s minden erényei sem birnának jóvá tenni. Régi igazság az, hogy a dologtalanság az ördög párnája. A léha dolgokkal foglalkozás könnyelművé teszi a lelket, elpuhítja a testet; a csecsebecsék pedig épen semmit sem lendítenek a család belügyein. Így felfordul a ház, rendtelenség úti fel sátorát a konyhán, szükséglatás a kamarában s zavar a társalgási termekben. Jaj a háznak, melynek nem rendtartó az asszonya! Romlás vár a családra, melyben a munkanélküli tagok felemészítik a dolgozók veritékének gyümölcsét!

Ily elvek szerint nevelni a magyar hajadont, ezekben gyakorolni magát a nőnek, haza iránti szent kötelesség! Emlékezzünk vissza a hajdankor nagy nemzetekre. Addig volt híres és hatalmas Görögország, míg asszonyai kötéssel, fonással töltötték idejüket; mikor nyilvános népgyűlésekbe kezdtek járni s a napot a közpiacra töltötték el, már hanyatlásnak indult volt díszösége. Akkor volt Róma külsőleg nagy, belsőleg erős, míg asszonyainak erkölceit a hazátság, a munkásság, a család dolgaiban való foglalkozás védte. A régi időben a legelőbb úrhölgyek, különösen az erdélyországiak, a fejedelmek korában gyakran töltötték együtt fonással, himzessel és más női munkákkal estvéiket; apróra értették a fonást, a szövést, varrást, kenyérsütést és étkek készítése módját, s a házi eselések minden munkáira ok ügyeltek fel, mert értettek hozzá.

Hazám leányai! Ne hagyjátok feledésbe menni, a mi jót őseinktől örököltünk. A nő a férjnek felesége. Már e fogalomból következik, hogy a háztartásnak a fele gondja az övé. Szoktassátok gyermekeitek jór rendtartásra és munkaszeretetre ez tartja fenn a házat, ez lesz az ő erényeiknek hív óre! (Vége következik.)

esetek 80%-a sem szokott bejelenteni, mi által úgy az államkincstár, valamint az árvák t-temes megkárosításnak vannak kitéve. Hogy ez mi nálunk is így van, mondunk se kell. Figyelmeztetjük a körjegyzőket, hogy a haláleset-felvételek késedelmes, vagy elmulasztott bejelentése miatt az illetékkiszabási hivatalok 10 frtyui pénzbírsággal sújtják a mulasztó közegeket, — a mi hát bizony korántsem tréfa, mert azt keservesen le is kell fizetni.

Bélyegszemle. Héthárs nagyközségben a kassai kir. pénzügyigazgatóság értesítése szerint legközelebb Kintis K. pénzügyőri biztos közbejöttel bélyegszemle fog tartatni. Jó lesz résen lenni!

Ki felelős a vendéglőkben használt üvegek mértékének helyessége tekintetében? Tudvalevő, hogy az országos iparegylet a kereskedelmi miniszteriumhoz beadott kérvényében az üvegek mértékének helyessége tekintetében a felelőséget a gyárosokra kérte kimondatni. A miniszter azonban elűtötte e kérelmet s határozatilag kimondá, hogy a mérték helyességeért sem a gyáros, sem pedig a kereskedő, ki forgalomba hozza az ily üvegeket, hanem egyedül a vendéglős felelős, ki azokat használja.

Botrány. Halottak napján a felkúvárosban, a Linkesch S. kereskedésétől a temető felé vezető úton a legelső koresmában olyan ékteleen látma, vad tivornya folyt, hogy a temetőbe menő ajtatoskodó gyászoló közönség — méltán megbotránykozott e rendtelenségben. Alig képzelhető oly anynyira romlott kebel s mélyre sülyedt jellem, mely még e napon is, midőn az egész világ gyászol s elhunyt kedveseire való emlékezésnek szenteli perzeit — orgiát űjön. De ha már az illető kurjongató uraknak oly nagy kedvük volt mulatni, válszathattak más esárdát is s nem épen ezt, mely mellett a temetőbe vezető út fekszik. Efféle rendtelenségek meggátlása természetesen a rendőrség körébe tartozik, hanem úgy látszik hogy ott kisebb gondjuk is nagyobb ennél!

Tüzesetek. Megyénk területén szeptember 62-től október 25-ig 14 tüzeset fordult elő, még pedig: Livóhuttán, K. Lipóczon, Zsegnyén, Terenyén, Dobón, Lemesen, Ofalván, Demetén, Rákócson, Reucsisón, Zborón, Huvészen, Vorósvágáson s ismét, Ofalván. — Megjegyzendő s figyelemreméltónak tartjuk, hogy mind e tüzesetek nagyobbára gondatlanul ságból származtak. — A esendőri jelentés szerint egyedül egy helyen, Zborón, — a hol a Weiszmann Nuchin s Kaufmann Löbel papirmalma égett le, alaposnak látszik lenni a gyanú, hogy a tulajdonosok maguk voltak a faktorok. Ezt különben a vizsgálat feladata kideríteni.

Iskola-szentelés Tárcaán. A nép igazi javát szíven hordó lelkes hogy mennyit lehet községekben, ennek élő példáját látjuk Tárca község plebánosában, Mikó János urban. Buzgóságának egyik szép gyümölese, a róm. kath. népiskola f. hó 26-án adatott át rendeltetésének; az átadást természetesen! annak ünnepélyes megáldása előzte meg. Tárca szerény községe már rég látott ily fényes ünnepélyt, mint a milyennek a megáldás napján tanuja vala. Az ünnepélyes sz. misét, s a megáldás szertartását Lesskó István orsz. képv. esperes-plebános végezte Soóváry István és Brühl Menyhért urak papi segédlete mellett. Az evangelium alatt Brühl M. a szöszékre lépett és népies beszédben fejtegeté a hívőknek azon elvet, miszerint az iskola egymagában soha sem képes a gyermeket erkölcsi-életi fölnévelni, bármily lelkiismeretességgel teljesítse is kötelességeit a lelkes meg a tanító. Kifejté továbbá okát annak is, hogyan lehet az, hogy míg napjainkban annyi sok iskola emeltetik, a gyermekek annyi sok szépet tanulnak, addig szaporodik a gonosztevők száma, népesedik a börtön, esőkken az erkölcsiség. Ennek okát a szülők gondatlanságában, rossz példaadásában találja, kik nemcsak nem törődnek a „jóvó reményeivel“, de sőt igen gyakran példajokkal, szavaikkal rosra készítik is ami különösen falusi, paraszt népünknel tapasztalható. — Az isteni tisztelet után az ajtatokodók ünnepélyes körmenetben az iskolaépület elé vonultak, melynek feldíszített bejárata előtt, Lesskó István úr kiemelve a helybeli plebános érdemeit, a ki, midőn 27 évvel ezelőtt neveztetett ki tárczai plebánosnak, a helységben sem paplakot, sem iskolát nem talált; s ime most mind a két épület nemcsak a helység, de az egész környék legszebbjei — s legtekintélyesebbjeinek egyike; megdícsérvén a helybeli bíró buzgóságát, s a többi lakosét, kik minden unszolás nélkül, szívesen emelték ezen szép épületet, — az iskolát megáldotta, s nyilvános használatnak átáláta. Mind a templomban az istenitisztelet alatt, mind a szentelésnél ott láttuk tek. Martényi Ferencz kir. járásbíró, t. Pechy Ambrus szolgabíró, Mazalik Agost k.-szebeni esperes-plebános s Lesskó Imre radcsi plebános urakat. — A ki azt gondolná, hogy ezek végeztével nem következett magyar kedélyességű fényes lakoma, az nem ismerne Mikó János vendégszeretetét. Már a második fogásnál köszöntötte fel Pechy A. úr a házigazdát, utána következett a toasztok egész árja, őszintén, szellemesen. Eljen Mikó János úr, ki ezen ünnepély rendezése által is akarta hivatást fáradaimáért megjutalmazni: éljenek a vendégek, különösen a világiak s távolabb vidékekről jövők, kik becses jelenlétükkel az ünnepélynek bizonyos dísz kölcsönöztek!

Humor. Különbőség. „Menjen távolabb Janesi, csak távolabb, modja az ur kocsisának, azt hiszi nem látják, hogy ivott.“ „Azt mindig látják, hogy ittam, mormogja az, de azt sohasem, hogy szomjas vagyok.“ — Nyilttéri kedélyeskedés. „Férjem, Kormos Ábris, harisnyaszövő, galádul elhagyott, hogy valahol más nőt esaljon lépze. Intek tehát minden nőt, különösen pedig a harisnya-szövők nejeit, hogy óvakodjanak ez ocsmány embertől. Embereim alacsony, zömök fizkö és sebhely van orran, melyet szokése előtt körmeimmel karcoltam oda.“ Kormos Ábrisné. — A hatás. Egy teke-tébe öltözött fehér keztyűs uri ember lép a gyógyszer-tárba. — „Adhatna nekem, mondja nagyot fujva, egy adag ricínusz olajat, de úgy elkészítve, hogy semmiről se lehessen észrevenni, hogy orvos-ság.“ — „Bizonyára, feleli a gyógyszerész, és öt perczel később megjelenik, kezében pohárral, melyben szép színű folyadék volt. „Megengedi uram, hogy míg az orvosság készül, egy pohár limonáddal kinaljam meg.“ — „Köszönöm. De siessen kérem. Az úr megiszsa az italt. Tíz percz múlva türelmetlenül kérdi: „Nos? készül már.“ — Örülök uram, hogy oly jól sikerült az orvosság, feleli a gyógyszerész, előbb már limonád helyett méltóztatott bevenni.“ — „Ah, szerencsétlen! kiáltja a másik, hisz nem számomra kellett. Anyósomnak akartam vinni, az van rosszul. Én egy óra múlva esküszöm.“ Es egy forintot dobván az elámult gyógyszerész elé, rohant az esküvőre, melyet azonban a ricínusz olaj „hatása“ miatt fél-órával el kellett halasztani. — Ki a harmadik? Greenville márkítól, kit tréfás ötletei miatt nagyon szerettek Erzsébet angol királynő udvarán, a királynő egykor kérdezé, hogy miként vélekedik a nőkről? — Nem a legjobban, felelte a márkí, mert e földön csak három becsületes nő van. — Az udvarhölgyek mind elsápadtak. Erzsébet mosolyogva kérdezé: És ezek? — Greenville bókolva felelte: „Az első fölség, a második az én nőm és a harmadik... ezt nem nevezem meg, hadd higye mindegyik, hogy ő az.“ — Berlin egyik előkelő orvosát egy főrangú hölgy, ki kevés-sel ez-lött kelt föl gyermekágyból, agyon ostromolta kérdéseivel, hogy mi válnék drága esemé-tének javára. Egy napon az ajtóba tartotta vissza és kérdé: „No meg egyet, kedves orvos ur, hát a számarjék kiknek jó?“ „A fiatal száma-raknak“, felelt az orvos és ajánlotta magát.

Az amerikai elnökjelölt nőről. Lockwood asszonyról egész sereg meadmondát hoznak fel az amerikai lapokban az ellenségei. A nőre, a k. ezelőtt 30 évvel szép asszony lehetett, ráfogták, hogy hamis haját visel. Lockwood asszonyság erre megmutatta haját bizonyos uri embereknek, a kik bizonyították, hogy az valódi hosszu szép haj. De ekkor más váddal áltak elő, azt állították, hogy mint ügyvédnő egy békebirót bonbonokkal akart megvesztegetni. Lockwood asszony e vádakra is meg tudott felelni, azt állítva, hogy ő a bírónak adott ugyan három darab csokoládét, de csak akkor, midőn a pört már elvesztette. Ily ügyesen bujt ki az ügyvéd-asszonyság a rágalom nyelve alól. Hanem azért meg fog bukni, pedig nagy kár, mert 50 éves létere nem kellene félni, hogy kabinetjének valamelyik tagjába bele táll szeretni. Aztán mily eredeti volna még Amerikában is egy nő-elnök!

Üveget evő tót. Egy f. tárczai tót legközelebb bebizonyította, hogy nem csak krumplival él. K. Szebenből hazamenet kocsmában mulatozván, elfogyott a pénze. Pedig még szomjas volt s nagyon szeretett volna a pálinkára egy kis jó bort inni. Fogadást ajánlott tehát, hogy két liter borért hajlandó megenni két egész pálinkásüveget. Társai a fogadást tartották, s tótunk a pálinkásüveget fogaival megropogtatva, úgy megette, hogy szinte a többieknek is kedvük jött hozzá. Hogy a különös lakomára a két liter bor jól esuzott, mondannuk sem kell.

A esendőrséghez alkalmas legények keresetnek. Nagy a hiány esendőrökben, így tehát mindenfélé keresik és szívesen látják az erre alkalmas legényeket. A felvételi feltételek e következők: magyarhonosít, 20 és 40 közti életév, legalább is 153 centiméter magas, öntlenség, avagy gyermeknélküli özvegyesség, írni, olvasni és számolni tudás, a 3 évi tetteles hadseregbeli szolgálatnak kitöltése; kivétel tesznek a honrédék, a kik a 2 havi szolgálat kitöltése után is jelentkezhetnek a felvételre, bármely esendőr őrsparancsnokságnál.

Idők jöle. Baranya vármegyéből a következőket írják. A megye okt. 13-án a jövő évi költségvetés tárgyában rendkívüli közgyűlést tartott, melyen 1., mond egyetlen egy bizottsági tag jelelt meg. Ezen rendkívüli eset, mely valószínűleg páratlan a törvényhatóságok történetében is, lererőleg hat mindazokra, kik az önkormányzat életképessége és fentartása iránt reményt táplálnak.

Felelős szerkesztő: **Hedry Bertalan.**

Kiadótulajdonos: **Haitsch Lajos.**

Dr. SCHMIDT GYULA

Eperjes város főügyészének s az eperjesi választókerület szabadelvű pártja képviselőjelöltjének

PROGRAMMBESZÉDE

melyet a választók nagyszámú gyülekezete előtt Eperjesen, 1884. november 9-én elmondott.

Mélyen t. választói gyülekezet!

Midőn választókerületünk volt jeles képviselője ajánlatára, pártunk végrehajtó bizottsága részéről történt kijelölésem folytán, most, tisztelt küldöttségük által körükbe hívtam meg, hogy élőszóval tanubizonytságot tegyek politikai elveimről: csak a meghatottság szülte elfogult érzéssel s mély megilletődéssel szólalok fel; s ezért tulajdonítsák — kérem — a reszkető hangot, mely e perczben elhalványodott ajkaimon át, *szívem hangos dobbanásának*, mely a legszebb ékesszólást is felülmúlva, mindenekelőtt a mélyen és melegen érzett *hálát* tolmácsolja önöknek, igénytelen személyem felé irányzott nagybecsű *bizodalomuk* nyilvánításáért.

Őszintén bevallom, hogy a mily nagybecsű előttem a kitüntetés, melyre jóakaró bizodalomuk, általam eddig nem keresve és mem is remélve, ezuttal érdemesnek vall: ép oly aggodalommal tekintek fel a parlamentáris küzdőterre, melyre megválasztásom esetére önök bátor harczosa gyanánt állanom kellend.

Mert a képviselői mandatumot nem tekintem csak értékes ajándéknak, melyet elfogadni és egyszerűen megköszönni szokás; de tekintem azt *kölcsonnek*, melynek-miként a pénzbeli kölcsonnéi, — annak lejártáig folytonosan *kamatoznia* kell; és pedig a választókerület s a közös haza érdekei előmozdításának szentelt, soha nem nyugvó *munkásság* hü lerovása által.

S ha meggondolom, mily dúsán kamatozott e honfiumi kölcsonntöke ez előkelő választókerület *eddig* képviselői kezeiben; ha meggondolom, hogy a mig én eddig közel 25 éven át, csakis az ügyvédi munkásság gyakorlati terén mozogtam, addig e kerület eddigi képviselői, és pedig előbb *Bujanovics Sándor*, legutóbb pedig *Berzeviczy Albert* tisztelt barátaim fényes tehetségük kifejtésében már ifju koruktól kezdve az alapos politikai művelődésnek szentelve szellemi munkásságukat, mint kész politikusok léptek a parlamentáris arena sorompóiba, s ezért rohamosan nyerték meg a parlamentáris pártok és kormány körök becsülését,

ha meggondolom végre, hogy megválasztásom esetére eddigi életsorsommal szakítanom kellend, el kell hagynom e várost, melyhez

szívem egész melegével ragaszkodom, melyben születtem és neveltetem, s hová mint meglett férfi visszatérve, az új otthonomná lett; e várost, mely családi boldogságom napjait látta, hol mindenki ismer s vannak kik szeretnek is, e közönséget, melynek köz- és jogi érdekeit már a harmadik választási cyklusban, örömmel és hű odaadással mint főügyésze képviselem: akkor csak *aggodalommal* fogadhatom Önök kitüntető bizalmi javallatát s csak *szándékom tisztaságából* meríthetek *erőt*, hogy a legfényesebb, de egyszersmind legtöbb felelősséggel egybekötöt képviselői pályán, hű munkássággal Önök meglegedését kivívni remélhessem.

Mielőtt az ezen országgyűlés folyama alatt tárgyalandó nagyfontosságú, *főleg közgazdasági kérdések iránt*, politikai nézeteimet részletesen kifejténem, politikai *álláspontom* határozott jelzése végett nyilvánítom: hogy azon esetre, ha ezen előkelő kerület választóinak többsége bizalmával megajándékozna, akkor képviselői *meggyőződés* *függetlenségét* mindig szentül megőrizve, minden utógondolat nélkül s teljes őszinteséggel a vezérszerepre hivatott *szabadelvű parlamentáris párt*nak ajánlanám fel munkásságomat, s legjobb tehetségem szerint támogatni fognám e párttal együttesen a jelenlegi parlamentáris kormányt hazafias törekvéseiben. Mely kormány a *valódi* szabadelvűség eszméinek hódolva, gyakran népszerűsége árán is, erős kézzel kormányozza a magyar állam hajóját; s hazánk bölcse által 1867-ben tervezett s a monarchia mindkét felének törvényhozásai által létesített közjogi alaphoz ragaszkodva, a magyar állameszme konszolidációját s a magyar nemzet szellemi fejlődését s anyagi érdekeinek előmozdítását egyaránt szívén hordozva, a valódi szabadság követelményeihez képest, szabad fejlődést enged, a törvényesség határain belül, hazánk területén élő valamennyi *nemzetiségnek*, tiszteletben tartja és védi a honpolgárok *egyenjogságát*, meghajol a *lelküsméreti szabadság* szózata előtt s védő szárnyaival takarja minden bevett *vallásfelekezetenek* a hit ihlete által megszentelt s törvényeink által biztosított jogait!

Azon közgazdasági feladatok között, melyek ezen országgyűléstől várják megoldásukat, első helyütt említem a *bank-kérdést*.

Az 1878-ik évben, az előbb fennállott osztrák szabadalmazott bankkal kötött egyezmény is, a jelenlegi kormány egyik nagy horderejű alkotását képezi s fogja képezni újból a jelen országgyűlés folyama alatt is.

Ismerve az ország kereskedelmének pénzbeli igényeit, ezen egyezmény létesítését valamint a multban a legüdvösebbnek tartottam, úgy a jövőben is, ha az egyezmény tárgyalása újból napirendre kerülend, és előrelátólag ismét az ellenzéki pártoknál ellenkezésre találna, annak megújítását azonban az azonnal jelzendő kedvezőbb módozat mellett, a legjobb meggyőződéssel támogatni akarnám.

Az osztrák-magyar bank tetteleg befizetett részvény- s egyszersmind biztosítéki tőkéje 90 millióból áll; a monarchia kereskedelmi pénzügyeinek teljes kielégítéséül forgalomba bocsátott 380 millió bankjegyek, a tetteleg meglevő 200 milliót fölühaladó arany és ezüst nemes érczalap, és hasonlól 200 millióra rúgó leszámított bel- és külföldi váltók, nemes érczekre és értékpapirokra adott kölcsönök és egyéb realis letétek által, a forgalomban levő, most 83 millióra rúgó jóhitelű záloglevelei pedig, az ingatlanokra ez idő szerint elhelyezett 87 milliónyi kölcsönügyletekben *többszörös fedezetet találnak*, úgy, hogy most a szabadalmazott bank, mint egy pénzügyi nagyhatalom, úgy Magyarországnak, valamint a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok pénzforgalmi szükségletét nemcsak *teljesen fedezi*, de fönjelzett s számokban kifejezett hatalmas biztosítéki alapja, — melyhez 18 milliónyi tartalék-alapját még nem is számítottam — minket teljesen megvéd a bankjegyek *értéksökkenése* ellen.

Ez egyezmény továbbá, szemben a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok hiteligényeivel, a teljes *paritás* alapján létesült.

A kormányok és bank közötti esetleges differenciák jogérvényes elbírálására egy választott bíróság van hivatva, melynek elnöke most a magyar kir. kuria alelnöke, bírái pedig 3 magyar kir. kuriai bíró s három cs. k. legfőbb törvényszéki bíró.

Ugyanezen *paritás* elve nyilvánul az igazgatásban is, miután egy magyar és egy osztrák alkormányzó áll egyrésztől a budapesti, másrésztől a bécsi igazgatóságok élén.

Az eddigi fióktelepek száma, hazánkban a szükségletnek megfelelőleg 16 — s illetve az ezek mellé rendelt leszámítóló helyekkel 28-ra emeltetett; ezek dotatiója tényleg 56 1/2 milliót képvisel és pedig többnyire 4% kamatozás mellett; az ingatlan jelzálogokra összesen elhelyezett 87 millióból, a számarány ránc nézve fájdalom nagyon is kedvező, mert ezen 87 millióból 58 1/2 millió magyarországi birtokok terhére esik.

Ha ezen számadatokat s a bankkal szemben jogviszonyunk rendezett voltát, s a forgalomba hozott bankjegyek fedezésére szolgáló biztosítéki tőke nagyságát figyelembe vesszük, s meggondoljuk, hogy mindez az állami pénztár terhelése nélkül lett kivívva, s ha figyelembe vesszük, hogy az egyezmény létesítések — nehogy a monarchia két fele között függőben volt pénzügyi és gazdasági kérdések törvényes rendezése továbbra elnapoltassék — elvállalt kamatozás nélküli 80 millió bankadósság 30 százalékát nem mi, hanem maga a bankrésztvénytársaság az évi tiszta jövedelem 7%-ját felülhaladó jövedelem fele részéből törleszti: akkor ez egyezmény fennállásán csak örvendhetünk.

Jövőre pedig annak olyképeni meghoszabbítását javasolnám, hogy az 1887-ben lejáró egyezmény megújításával, egyszersmind a mostani 45 frtos ezüst valuta helyébe, ép úgy, mikép ez legutóbb Németországban és Olaszországban az állami pénzforgalom veszélyeztetése nélkül, sőt annak igen nagy előnyére történt, a párisi pénzügyi értekezleten megállapított elvek szerint, *monarchiánkban az aranyjáradék hozassék be*, mi nálunk nagy nehézségekbe már most azért sem fogna ütközni, mert már most is 4%-re konvertált 400 milliónyi járadék kölesönünk, valamint a vámtariffák is *aranyértékre* szólnak;

s kívánatosnak tartom e megújításnál, hogy az időközileg általában alászállt kamatozási százalék miatt, a bank is csekélyebb jövedelemmel beérve, a 7%-ot felülhaladó tiszta jövedelem fele részénél *nagyobb quótát* az elvállalt 80 milliónyi bankadósság törlesztésére évenként fordítani köteleztessék; annyival inkább, mert az eddigi mód szerint, eddig mindössze 550,000 frt törlesztetett e közös adósságból. Mely két lényeges módosítvány concedálása esetére, 10 évnél hosszabb időre terjedő egyezményben is tudnék megnyugodni.

A másik nagyfontosságú pénzügyi és közgazdasági kérdés, mely ez országgyűlésen újabb megoldásra vár, a *kereskedelmi- és vámszerződés*.

Az 1867-ki kiegyezéskor a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok törvényhozásával létre hozott szövetség szerint, a monarchia mindkét felének államterülete, tíz évről tíz évre *egy* vám- és kereskedelmi területnek, körülvéve *közös* vámhatárral megállapítván, ezen első kiegyezéskor nem rendelkezett még első parlamentáris kormányunk, teljesen kimerítő és biztos forgalmi és kereskedelmi statisztikai adatokkal, s ezért ezen első tíz évi szövetség hazánkra nézve részben *károsnak* bizonyult; a mennyiben a sör-, cukor- és szesz-fogyasztási adó megterítése (restitúció) a kivitelnél nem lett akkor még igazságosan és pedig a szövetségi két állam e czímen *jövedelmeinek aránya szerint* szabályozva.

Ezen évenként több millióra rúgott megkárosításokat, jelen kormányunk 1878-ban megszüntette. Mert a vámjövdelem a *közös kiadások fedezésére* rendeltetvén, mikhez mi 30 százalékkal hozzájárulni tartozunk, a

fogyasztási adó megterítése a kivitelnél, előbb szinte ezen arány szerint eszközöltetett t. i. amint áll 30:70-hez; holott mi ezen fogyasztási adóból arányosítva az osztrák provinciákhoz, a 30 százalékon *jóval aláli összeget élveztünk*, s még is 30 százalékkal járultunk a restitúcióhoz; tehát megterítettünk oly fogyasztási adókat is, melyek nem a magyar, hanem az osztrák állampénztárba folytak be.

Ezen anomaliát, melynél fogva évenként a restitúció összeghez legalább is 3 millióval többet adtunk, mint mennyit a fogyasztási adójövdelem aránya szerint tartoztunk volna, kormányunk az 1878: XIX. t. cz. által megszüntette. Mert 1878 óta a fogyasztási adó *megterítése* a határvámnál, nem a közös kiadások fedezésének quótája szerint, hanem a két államterület által *tettleg élvezett fogyasztási adójövdelem aránya szerint* eszközöltetik.

Az azótai tapasztalatok és a forgalmi statisztika gyűjtött adataival ismét gazdagodtunk. Mindezek eredménye, e szövetség legközelebbi felülvizsgálásánál, kereskedelmi és pénzügyi érdekeink *teljes megóvása mellett* részünkről érvényesítendő lesz. De ha ezen újabb követeléseink a felülvizsgálatkor *teljesen nem méltányoltatnának*, ez esetben hajlandó lennék az érdekközösség megszüntetése mellett a minket *jogilag és törvényileg* kétségtelenül megillető *külön és önálló vámterület létesítését* szavazatommal támogatni.

A képviselőházhoz már is beadott: az alföld-fiumei vasút *Nagyvárad—Eszéki részének államosítását*, valamint a forgalomnak máris átadott *Budapest—Uj-Szöny—brucki* vasúthoz szükséges további beruházásokat tárgyzó törvényjavaslatokat, valamint általában kormányunk *vasúti politikáját*, mely *átgondolt tervszerűséggel* törekszik alkotmányunk helyreállítására hajnalán elkövetett *túl-hajtásokat* orvosolni s az ország közlekedési vas- és kőutait, a bel- és külhoni kereskedésünk, iparunk és mezőgazdaságunk felvirágoztatása érdekében folytatólag építi, csoportosítja és ahol ezt a *belhoni verseny*, gazdasági és iparterményeink *kivitele* s a *vitelbér* *versenyképes szabályozása* érdekében szükségesnek tartja, a *magánvasutakat tervszerűen államosítja*: e vasúti politikát tölem telhető tehetséggel támogatni honfűi kötelességemnek ismerendem.

Habár pénzügyi és közgazdasági téren és pedig úgy a bel- és külhoni kereskedelem valamint iparunk és mezőgazdasági tényezők fejlesztése körül, az illető szakminiszterek éber tevékenysége 10 év óta minden irányban *nagy és tervszerű haladást* mutat fel, mindezek leghathatósb emeltyűje gyanánt kimagaslik a *tervszerűleg kezelt vasúti politika*.

Hogy a létezett s időközileg épített *államvasutak* jövedelmezését fokozza s a vitelbér szabályozása által a belhoni ipar- és nyersterményeknek a szomszédos külpiacon a *versenyképességet* biztosítsa, a magántársulatok kezeiben volt vasutak *államosítását* kormányunk nemcsak tervezte, de törvényhozással hozzájárulásával nagy részben végrehajtotta is.

Ezen tervszerű műveletnek köszönjük a *keleti vasútnak* államosítását, mely Románia felé nyitott kereskedelmi utat iparunknak és természetnyelveinknek; államosítva lett a *tiszai vasút*, *duna-drávai vasút* és az *erdélyi vasút*, most pedig legközelebb napirendre kerülend az alföld-fiumei vasút *nagyvárad-eszéki részének* államosítása; ki lett építve a *zimonyi*,

valamint a budapest-újszöny-brucki vonal, s ezek által már most is mérvadó fölényt biztosított magának az állam a *vitelbér* *szabályozására*. Biztosítva van a versenyképesség a keleti országok piacain; de a fiumei nagyszerű kikötő kiépítése, s ide terelt direct vasúti összeköttetésünkkel, versenyképesek lettünk Triesttel is, s ily módon honfűi szózatunk: „Tengerre magyar!” praktikus alakot öltött.

Ha ezeken kívül megfontoljuk még, hogy az utolsó 10 év alatt a magyarországi vasutak hossza mintegy 6400 kilométerből, mintegy 8000 kilométer hosszúságu lett, s ezenkívül az egyes vidékek helyi forgalmának emelése végett, eddig már 19 helyi érdekű vasút engedélyeztetett, az állam-garancia mellett magántársulatok által előbb épült *csekély jövedelmezőségű vasutakat* pedig, az állam a jövedelem fokozása nézetéből, ott a hol szükségét látja, az e részben alkotott különleges törvényenél fogva, saját kezelése alá vonja; akkor teljes honfűi odaadással ezen tervszerű alkotások vezérférfit csak követni tudnám.

Annyival inkább, mert ha figyelembe vesszük, hogy az ujonan elkészült országos jövedelmi *kataszter* által eredményezett s igazságos arány szerint megosztott tiszta jövedelem megadóztatására nézve törvényileg megállapítva lett, hogy az *egész ország direct földadója* a földterhermentési járulékkal együtt a 40 milliót mint maximumot meg nem haladhatja, sőt a pénzügyminiszter az egész ország direct földadóját ezen maximumnál mintegy 3 millióval csekélyebb összegben vette ez évre igénybe, holott az *államvasutak tiszta jövedelme* már eddig is a 10 milliót megüti s ekként az egész ország direct földadójának *egy negyed részét már fölülmúlja*; akkor ezen átgondolt nagyszabású vasúti politikának nemcsak *közvetett* kiszámíthatlan hasznosságot kell tulajdonítanunk, hanem mint igen jelentékeny *közvetlen* — és évről-évre növekvőben lévő biztos és rendes *államjövdelem*, az ország pénzügyi helyzetének folytonos javulása érdekében kellend azt méltányolnunk.

A *törvénykezés és közigazgatás* terén szintén újabb alkotásokat várhatunk ez országgyűlés folyama alatt.

Sürgetnünk kell a polgári törvénykönyvet, a bűnvádi eljárást és vízjog szabályozására vonatkozó törvényeket; a telekkönyvi rendtartás, mezei rendőrség és bányajog újja alkotását; *közigazgatási* téren pedig egy *köz-munka* törvény alkotását, a közigazgatási bíróságok felállítását, s a tisztviselők nyugdíjaztatásának a legméltányosabb alapon való szabályozását.

S ha már a föntebbiekben esetelt közgazdasági és pénzügyi kérdések megoldásában is, mint Önök képviselője a legnagyobb örömmel óhajtanék közreműködni, akkor *jogszolgáltatásunk* és *közigazgatásunk* terén remélhető újabb alkotásoknak, e téreni szak-képzettségemnél fogva, erőmnek legjavát fog-nám szentelni!

Az évek óta óhajtott törvényjavaslat a *felsőház reformjára* vonatkozólag a képviselőházhoz már beadva lévén, bizton várhatjuk, hogy az ősi alkotmányunk ez intézménye szabadelvű képviseleti elvek szerint, s igazságot szolgáltatva a vallásfelekezetek, jogszolgáltatás, szellemi kultúra és közgazdaság országos és társadalmi fontosságú tényezőinek, újabb haladást fog jelezni alkotmányunknak a kor kívánalmái szerinti átalakításában.

Ezekről is részletesen kellene nyilatkoznom s nézeteimet kifejtennem, azonban már is túlságosan soká vettem igénybe türelmüket; s ezért engedjék meg abbeli reményemnek kifejezést adhatni, hogy kijelöltetésem folytán közöttünk létesült benső viszony, remélt megválasztatásom által még bensőbbé és tartóssá fog alakulni, hogy ezen nagyfontosságú törvények mikénti alkotására nézve is más alkalommal vehessem igénybe jóakaró figyelmöket.

Azonban — végül — még egy kedves kötelesség lerovására ösztönöz szívem sugallata. Mert tudom azt, hogy habár a mostani képviseleti rendszer szellemében mint *országos* képviselő fognék esetleg megválasztatni, s mint ilyen, e kerület utasításai által *törvényileg* korlátozva nem lennék, ez *országos* hivatás egyáltalán *ki nem zárja*, sőt azzal nagyon is összeegyeztethető és kívánatos is, hogy minden képviselő *saját választókerületének érdekeit* a legmelegebben felkarolva és ápolva, azokat egész erejével mindenkor úgy a képviselőházban, valamint a kormánykörökben érvényesítse.

S ezen felfogás a legteljesebb mértékben érvényesül *különösen velem szemben*. Mert tudom azt, hogy kies szülővárosom értelmes választóinak nagy része, kijelöltetésem által nem személyi ambíciómat kívánja kielégíteni,

hanem mint egy becsületben megöszült *eperjesi polgárnak fiát*, egy korszerű *elvet*, t. i. nemcsak a politikai, de egyszersmind a *társadalmi egyenjogúság* elvét óhajtáná megválasztatásom által diadalra segíteni; s szerencsésnek érzem magamat, hogy a városi választók ezen felfogása azon kölcsönösségen alapuló jó viszony és egyetértő összműködésnél fogva, mely a városi és vidéki választókat eddig is együtt tartotta, személyemre vonatkozólag a kerület sok vidéki választóinál is visszhangra talált.

De elfogadom és védem e felfogást *egyéni* hajlamaimnál fogva is. Mert ha élt kebelemben valaha a vágy, eddigi szerényebb munkásságomat a képviselői pályával felcserélhetni, akkor erre nem a dicsvágy ösztönzött, de azon remény és azon önzéstelen tudat bátorított az elhatározásra: hogy képviselői állásomban *szélesebb körben, több haszonnal* érvényesíthetném munkásságomat városi és vidéki *választóim és kedves szülővárosom javára*.

Igérem tehát, hogy minden befolyásomat érvényesítendem arra nézve, hogy Eperjes városának főleg az illetéki egyenérték behozatala által, a méltányosságon túl fokozódott *adóterhe* enyhüljön s úgy a város valamint a kerület vidéki lakosainak, máris nehezen elviselhető *adózási terhei* többé ne

emeltessenek; ígérem, hogy a *királyi táblának* kilátásba helyezett decentralisatiójának tárgyalásakor a jogi, történelmi, politikai és méltányossági elvek egész özönével fogok a mellett küzdeni, hogy egyik székhelyeül *Eperjes jelöltessék ki*; ígérem, hogy miután városunkban már két legjobban szervezett középiskola, kellő anyagi dotáció mellett oltja ifjúságunk kebelébe a tudomány magvát, helybeli jogakadémiánk — melyet eddigelé legnagyobb részben csak Sárosmegye, a város és pártfogóság munificenciája tart fenn szegényen — állami támogatásának kivívásában a legszívesebben és egész odaadással fognék közreműködni; s ígérem végre, hogy a hol erre alkalmam csak nyilnék, városunkban s e kerület vidékének hanyatlóban levő kisiparának, kereskedelmének és törvénykezési forgalmának felelevenítésén és felvirágoztatásán híven munkálkodni fogok.

Befejezésül fogadjak végre tisztelt választóim hálás köszönetem megújítása mellett, abbeli őszinte vallomásomat, hogy bár mi legyen is eredménye, az e városban legközelebb megejtendő választásnak, nagybecsű bizalmukat, melynek felléptetésemet köszönhetem, a legdrágább kincs és legbecsesebb emlék gyanánt, hálás érzellemmel, egész éltemen át szentül megőrizni fogom.

ide i

Az

A

időkt
Ugy
got,
fel, h
szeté

válasz
helye
de é
törvé
kor s

s azo
jó ol
készs
tudat
melye
előzn
ki ma

„mozg
nyaká
beszal
Pálho
ajúlja
teket,
nek P
galma
tássá
palmát

az egy
lehet v
pedig
húzza
sok füg
választ
náluk l

N
hajszát,
télyével
tével ne
tetni.
önmegta

Ha
hűség, s
hajadon
a nőnek
töltésében
berek és
ezek szép
sohase le
szerencse
hiányzása
Az
az ó-kor
nyire kül
választott
a szépre,
osztónt ké
az Archipe
két század
gésére; bü
kik érzelme
lettek, min
csak gonosz
Brutus neje
gyogni, ki
badságnak,
nejéé, ki fé
ségbeesve n
férjével egy
halhatván n
halványságo
része férjéé
Germanicus